

150000 SILOV

texty odjinud

IV/85/12

Československo: J. Patočka: Co jsou Češi (1)
S. Satory: Církev (33)

Evropa: J. Kis: Dilema Jalty (35)

SSSR: D. Doder: Následnictví (40) S. Bialer:
Návrat k tvrdému postoji (49) A. Brown: Gor-
bačov (52)

Polsko: T.G. Ash: Využívat protivenství (68)
W.L. Webb: Ozvěny M.T. Kaufman: Podzemí (77)

Hospodářství: Dan. Franklin-Edw. Moretonová:
RVHP (80)

Komunikace: Televizní Evropa (94)

Střední východ: M. Sterner: Íránsko-Irácká válka
(98) J. Aliová: Šiitě (105)

Latinská Amerika: J.-P. Clerc: Castro (110)
F. Lewis: Kořeny revoluce (119) T.G. Ash:
Humna (124) R.S. Leiken: Nikaragua

Afrika: G. Wheatcroft: Dědictví rasismu (138)
A. Hoben: Původ hladomoru (144)

Filozofie: Michel Foucault (147)

Literatura: Heinrich Böll (M. Reich-Ranicki,
F.J. Görtz) (164)

Jan Patočka

Co jsou Češi?

(Malý přehled faktů a pokus o vysvětlení)

I. Úvod

Češi jsou malý středoevropský národ, který obývá uzavřenou, dříve velmi těžko přístupnou zemi (Čechy) a otevřenou průchozí zemi k ní přiléhající (Moravu); jsou doby, kdy si jich ostatní Evropa buď vůbec, nebo skoro nevšímá, a pak se zase stávají tématem rozhovorů, kdy kolem nich vzniknou dramatická napětí, jež se však zase uklidní, a opět je ticho, většínou provázené jistým zahanbením. Tento asi deseti-miliónový národ mluví těžko naučitelnou západoslo-vanskou řečí a přejímá sice od ostatní Evropy du- chově mnoho, ale vrací již z těchto jazykových dů- vodů velmi málo. Je známo několik jmen Čechů v oblasti politiky, hudby, sportu, vyskytnou se epizo- dické populární osobnosti, svět literární fantazie zná jenom jedno české jméno, dobrého vojáka Švejka. Jinak se o tomto národě, který se po první světové válce také objevil mezi evropskými malými státy jako jistý faktor, neví nic, protože je to triviální a nezajímavé nebo se to takovým zdá být.

Jde o typický malý národ. Velikost a malost není žádná od původu kvantitativní určení, použije-li se ho na národ; národ nemusí počítat své duše na desít- ky miliónů, jeho teritorium může být nerozlehlé, nebo dokonce nemusí existovat, a přece může mít velikost: tak váháme nazvat Holanďany malým národem, zvláště však Židy. Velikost národa souvi- sí sice s územím, nikoli však bezprostředně, ale vět- šinou prostřednictvím úlohy, v níž atribut velikosti

tkví původněji. Američané se stali kvantitativně vel- kým národem plněním úkolu, který si předsevzali, dobýt kontinent, a k tomu vytvořilo podklad jejich nábožensko-svobodomyslné pojetí světa i sebe sama, na nějž je tento atribut vázán ještě hlouběji. Rusové jsou velcí, protože konkretizovali od Byzance zdě- děnou ideu impéria teritoriálně, skokem k Tichému oceánu a na hranice Číny. Němci se stali velkými — a hodně z toho ještě zbývá — protože byli hlavními nositeli evropského západního impéria a protože nejlépe ztělesňovali univerzalitu středověkého křes- ťanství tím, že včleňovali ostatní národnostní ele- menty do jednoho na východ se deroucího teritoria, navzdory všem hrůzám, které s tím byly spojeny; byl to kolonizátorský národ, myslící nikoli pouze na vlastní užitek. A Francouzi byli jednou „la grande nation“, protože od úpadku římské říše brali vážně opuštěný úkol zastupovat, ovládat a ochraňovat zá- padní Evropu.

Mohli bychom zde mluvit — paralelně ke Kanto- vu rozlišování matematicky a dynamicky vzneše- ho, zdomácnělému samozřejmě ve smyslově estetické oblasti — o velikosti národů, která je hodnocena v tomto případě pomocí pojmů kvantity a dynamič- nosti, přičemž by ovšem byla velikost kvantitativní chápána jako založená na velikosti dynamické. Sta- rý Ratzel byl sice opačného mínění, že totiž velikost prostoru vytváří duchovní velikost, ale to se nám zdá teprve sekundárně pravdivé. Společnost, která se stala v prostoru velikou, může tím pak často být ve- dena k velkým úkolům, ale původ velikosti spočívá sotva v prostoru. Důležitá je však jiná Ratzelova teze, že totiž prostor, na němž závisí kvantitativní velikost, není prostor přirozený, nýbrž historický,